

Roomajate vaatluste kogumine 2025

29. jaanuaril algas **yin puumao aasta**. Hiinlased peavad madu **hea õnne kuulutajaks**, sest salapärane madu on seotud saladuste, suurte teadmistega ja nende targa kasutamisega. Keskkonnaagentuur kutsub maa-aastal roomajaid kaardistama. **Eesmärgiks** on roomajate leviku ja pikemas perspektiivis ka leviku muutuste ning arvukuse jälgimine.

RÄSTIKUD. Foto: Liisa Rennel

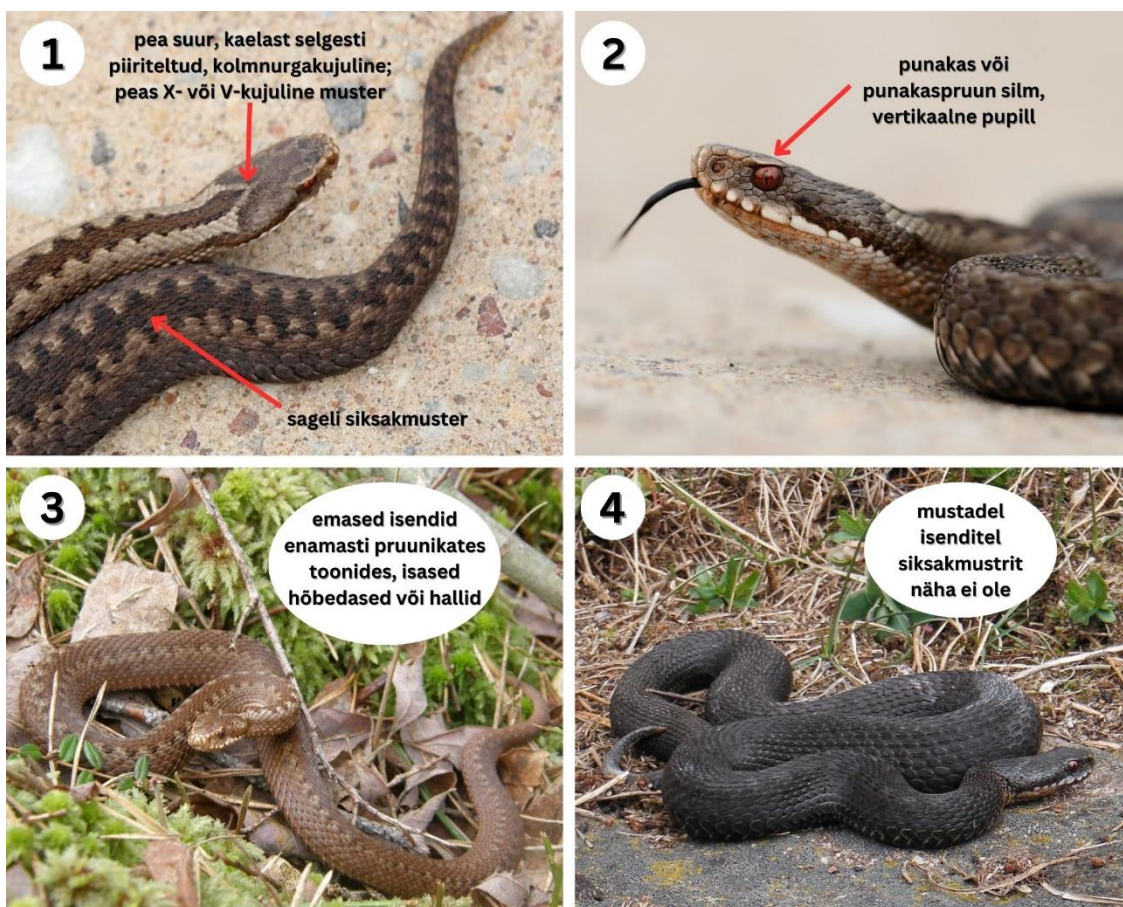
Lume sulades ja soojemate ilmade saabudes väljuvad roomajad oma talvitumispaikadest. Kõigusoojaste loomadena on roomajad aktiivsemad just soojade ilmadega ning päikselistes kohtades ja seepärast võib neid kohata kevadel ka teedel end soojendamas. Eestis on vähemalt viis liiki roomajaid: rästik, nastik, vaskuss, kivisisalik ja arusisalik. Nad kõik on Eestis looduskaitse all.

Anna meile teada kui juhtud maa-aastal roomajat kohtama, nii saame üheskoos nende levikuinfot täiendada. Anna oma vaatlustest meile teada [Loodusvaatluste nutirakenduse](#) või [PlutoF GO äpi](#) kaudu. **Võimalusel lisa vaatluse juurde foto.** Sisalikke pildista pealt või küljelt, rästiku ja nastiku fotolt võiks olla näha ka looma pea, vaskussi puhul lisa võimalusel foto peast (pildistatuna ülalt), nii et oleks näha pealael paiknevad soomused (aitab ekspertidel liiki määrata). **Ära võta sisalikke ja vaskussi pildistamiseks kätte, ohu korral võivad nad oma saba maha jätta!**

Roomajad vajavad meie tähelepanu, sest neid ohustab elupaikade sh talvitumispaikade kadumine ja killustumine, mida põhjustavad intensiivne maakasutus, kuivendustööd, elamu- ja tööstusarenduste ning teedevõrgu laienemine. Roomajad mängivad olulist rolli ökosüsteemis, olles nii saakloomad kui ka kiskjad, reguleerides putukate ja väikeloomade populatsioone.

MÄÄRAMINE

Rästik (*Vipera berus*)

RÄSTIK. Fotod: 1,2 - Kaarel Kaisel; 3 - Peep Männil; 4 - Merike Linnamägi

Välimus. Rästik on lühike ja suhteliselt jämeda kerega mürkmadu. Eesti rästikute pikkus on kuni 80 cm. Rästikute selga kaunistab sageli siksaktriip. Mustade rästikute siksaktriip ei ole nähtav. Isendite värvus varieerub suuresti, kuid annab aimu mao soost. Tavaliselt on pruunikad, oliivikarva (harva ka kollased) ja punakaspruunid tumepruuni mustriga rästikud emased, hõbedased või terashallid musta mustriga maod aga isased. Hariliku rästiku pea on üldtavaliselt suhteliselt suur, kaelast selgesti piiritletud ja kolmnurga kujuline, ninamikutipp on ümardunud. Rästikute peas on sageli X- või V-kujuline muster.

Elupaik. Eelistab hea rohukasvuga segametsi, metsaservi, raiesmikke ja koduaedasid. Tihti elutseb ta soodes ning järvede ja jõgede kallastel. Harvem kohtab rästikut kuivades männikutes, niitudel ja samblakuusikutes. Eriti kevadisel jahedal ajal võib rästikut kohata kivil või kännul päikese käes end soojustamas.

Levik. Levinud kõikjal Eestis, ka saartel.

Nastik (*Natrix natrix*)

NASTIK. Fotod: 1-3 - Kaarel Kaisel, 4 - Allar Liiv

Välimus. Nastik on sale madu, kelle kehapikkus võib ulatuda kuni 1,5 meetrini. Selja värvus varieerub oliivrohelisest, pruunist kuni tumehalli ja mustani. Heleda kõhu keskjoonel kulgeb ebaühtlane must triip. Kõige iseloomulikumad tunnused on kaks kollakat kuni oranžikat laiku pea tagaosas. Mõnel isendil võivad laigud olla vähemärgatavad või üldse puududa. Kuklalaikudeta isendeid kohtab sagedamini Saaremaal.

Kuklalaikudeta nastik võib kergesti sassi minna ka ilma siksakita musta rästikuga. Üks võimalus neid eristada, on vaadata looma silma, rästikul on punane silm vertikaalse pupilliga ja nastikul kollane silm ümara pupilliga. Võimalusel tasub loomast foto teha, siis saad suurenduselt silma vaadata.

Häirimise korral võib nastik surnut teeselda ja eritada kloaagist halvalõhnalist nõret.

Elupaik. Nastik eelistab niiskeid elupaiku, nagu jõgede ja järvede kaldaalad, niisked metsad ning mererannik, kuid teda võib kohata ka kultuurmaastikel, kus leidub veekogusid. Ta on hea ujuja ja sageli liigub veekogude ääres toitu otsides. Kuna nastik vajab sooja kohta, kuhu oma munad muned, võib inimene teda kohata ka oma kompostikastis.

Levik. Laialt levinud, kuid oluliselt sagedasem Lääne-Eestis ja saartel, põhjarannikul kuni Kundani ning Lämmijärve piirkonnas. Ekspertide hinnangul stabiilse, piirkonniti isegi tõusva arvukusega liik.

Vaskuss (*Anguis fragilis/colchica*)

VASKUSS. Fotod: 1,2 - Irja Tammekänd; 3 - Rein Nellis

Välimus. Vaskuss on sihvakas, kuni poolemeetrine, jalgadeta sisalik, keda võib esmapilgul kergesti segi ajada maoga. Tema keha on kaetud läikivate soomustega, mis annavad talle vasekarva läike, kuigi värvus võib varieeruda pruunist kuni hallini. Vastsündinud võivad olla silmatorkavalt kuldsed. Emasloomadele on iseloomulik tume seljatriip, seevastu isastel on sageli külgedel sinised täpid.

Elupaik. Elab nii niisketes kui ka kuivades metsades, nõmmedel, karjamaadel, aedades ja põlluservades, maantee- ja raudteetammidel. Ta eelistab tiheda taimeestikuga alasid, kus leidub varjumisvõimalusi ja toiduks sobivaid selgrootuid. Tegutseb enamasti öösi või hämariku ajal.

Levik. Levinud üle Eesti, sh suurematel saartel. Harvemini kohatakse Kesk-Eestis. Kuna Eesti jääb kahe vaskussi liigi: hariliku vaskussi (*Anguis fragilis*) ja ida-vaskussi (*Anguis colchica*) levila piirile, siis ei ole kindlalt teada, kas Eestis elab üks või kaks liiki vaskusse. Eksperdid eristavad liike pealael olevate soomuste paigutuse järgi, mistõttu on oluline **pildistada võimalusel lähedalt vaskussi pealage**. Kuna vaskuss võib sarnaselt teistele sisalikele põgenedes oma saba ära heita, siis ei tohiks teda pildistamiseks kätte võtta. Pigem jäägu perfektne pealae foto tegemata, kui looma kiire liikumine seda ei soosi.

Kivisisalik (*Lacerta agilis*)

Välimus. Kivisisalik on jässaka kehaga sisalik, kelle pikkus koos sabaga ulatub kuni 25 sentimeetrini. Tema soomustega kaetud keha värvus varieerub pruunist kuni rohekaspruunini. Seljal on sageli tumedate laikude või vöötjoonte muster ja külgedel on enamasti reas ilusad suured “silmlaigud” ehk tumepruuni servaga ja heleda südamikuga täpid. Isastel on tihti eristuv erkroheline külg, eriti kevadisel paaritumisperioodil. Esineb ka täiesti rohelisi isendeid. Emased on tavaliselt pruunid või hallid. Saba on pikk ja sihvakas, kehast sageli 1,5 korda pikem ning pea on selgelt kehast eristuv ja üsna suur.

Elupaik. Elab luitealadel, liivikutel ja karjäärides, kuna emasloomad vajavad munemiseks ning munade arenemiseks taimestumata päikesele avatud liivaalasid.

Levik. Haruldane. Leidub üksikute populatsioonidena Mandri-Eesti liivastel aladel ja Kihnus.

Arusisalik (*Zootoca vivipara*)

Välimus. Arusisalik on väike ja sihvakas sisalik, kelle kehapikkus ulatub koos sabaga kuni 18 sentimeetrini. Tema värvus on tavaliselt pruunikas või oliivroheline, mõnikord hallikas, seljal tumedamate triipude või laikudega. Isaste kõht võib olla oranžikas või punakas, emastel heledam ja kollakas. Pea on kehaga võrreldes väike ja ümar.

Elupaik. Elab nii niiskemates elupaikades nagu rabad, soised niidud, metsaservad ja heinamaad kui ka kuivemates elupaikades ja aedades.

Levik. Tavaline kõikjal Eestis.

